

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Sect. 4. Nostra vltima conclusio ponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

SECTIO III.

Nostra ultima conclusio ponitur.

172 **T**ertia conclusio: falsa est opinio Caietani asserentis, relationes non mutuas v.g. creaturæ ad creatorem, & scientiæ ad seibile, si illud sit in se absolutum; nam de relatione scientiæ ad relationem loquendum est iuxta primam omnium conclusionem, nec enim de his ultimis loquitur Caietanus; terminari ad relativum formaliter hæc est iam sine controversia communis doctrina inter Neotericos sapientissimos, quam docet expresse D. Thomas 2. *contra Gent. cap. 13.* vbi ex professo probat, relationes creaturarum ad Deum non referri ad aliquas relationes, aut quæ sint in Deo, quia nullas concedit D. Thomas in ipso, aut extra Deum existentes, à quibus extrinsece denominetur, & per quas Deus referatur ad creaturas; cum autem inter creaturas, & Deum sit relatio non mutua si vera esset Caietani sententia, etiâ Deus referretur realiter ad creaturas; unde in ratione secunda expresse sumit D. Thomas principium contrarium interpretationi Caietani, scilicet à relatione nullo modo denominari subiectum; neque extrinsece, neque intrinsece, si relatio exterius existat; unde concludit D. Thomas, quod advertit Ferraricensis, nullam denominationem oriri à relatione posse, nisi relatio intrinsece sit in denominato, quia nulla datur propria denominatio relativa extrinseca, in quo differt forma relativa ab absoluta; nam absoluta potest tum extrinsece tum intrinsece denominare; relativa vero nullo modo denominat extrinsece, sed solum intrinsece; & sic non denominat existendo extra denominatum, sed potius inhærendo illi.

SUBSECTIO I.

Prima ratio proponitur.

- 173 **Q**uia relatio debet habere pro termino formalem entitatem actu existentem; sed in relativis non mutuis, aut ut melius loquar relativa non mutua, ut patet ex ipso vocabulo, non mutui, non habent pro termino relationem actu existentem: ergo terminus relationis non mutue est absolutus, & non respectivus formaliter; v.g. relatio creaturæ non habet pro termino alteram relationem, sed potius esse absolutum Dei; quia ex parte Dei, & in ipso Deo nulla actu existit à parte rei relatio prædicamentalis, ut ipse Caietanus docet, & ideo talem relationem non mutuam appellat.
- 174 Respondet Caietanus, creaturæ relationem terminari, non ad relationem existentem Deo, sed potius existentem in ipsa creatura.
- 175 Sed contra primo evidenter, quia vel illa relatio, quæ est terminus relationis creaturæ est eadē ipsa relatio, ita ut relatio creaturæ ad seipsam terminetur, & in tali relatione sint idem formalissime terminus, & ipsa relatio; vel non est eadē, sed distincta relatio, quæ terminat ab ea quæ refertur; sed nec primum nec secundum potest esse: ergo minime relatio creaturæ terminatur ad relationem eo modo quo male intelligit Caietanus.
- 176 Minor quoad primam partem sic probatur, quia omnis relatio distinguitur realiter à suo termino formali: ergo relatio creaturæ non potest

esse terminus sui ipsius: antecedit enim manifestum, nam inter relationem, & terminum formalem datur oppositio realis; oppositio autem dicit necessario distinctionem à parte rei, quod patet in divinis, vbi non datur distinctio realis nisi ratione oppositionis relativæ; omnia enim in divinis sunt unum, vbi non obviat relationis oppositio: ergo omnis relatio distinguitur à parte rei à termino formali: ergo terminus relationis creaturæ non est ipsa relatio, aliàs idem sibi ipsi opponeretur realiter, ac proinde à seipso realiter distingueretur; secunda pars minoris sic probatur ab incommodo, & inconvenienti, (quod maxime abhorret Caietanus, non solum in absolutis sed etiam in relativis,) scilicet ex processu in infinitum; nam si est alia relatio terminus, illa etiam relatio debet habere terminum distinctum, & actu existentem de quo interrogo, an sit eadē ipsa relatio; an alia distincta: non eadē, ut nuper manet probatum, non aliānam de illa alia iterum interrogo, quis sit terminus illius: an ipsa, an alia, & de alia eadē redit interrogatio, & sic procedetur in infinitum.

Secundo, quia ex hac sententia sequitur, Deum 177 nullo modo esse terminum illius relationis, ac proinde illa relatio non erit creaturæ ad Creatorem, sed creaturæ ad seipsam, & sic erit relatio creaturæ ad Deum, ut supponitur, & non relatio creaturæ ad Deum; unde idem erit, & non erit simul; probatur quod non sit relatio creaturæ ad Deum, nec quod Deus sit terminus illius; quia si Deus esset terminus illius relationis, Deus deberet terminare illam relationem, vel secundum suam entitatem, vel secundum aliquod in sua entitate existens, v.g. album est terminus relationis similitudinis alterius albi, quia vel terminat illam relationem secundum propriam entitatem, vel secundum relationem existentem in ipso albo, aliàs si secundum nihil sui, vel in se existens terminaret, minime esset terminus relationis, ut in divinis patet; nam si Pater æternus non terminaret relationem Spiritus sancti, aut secundum paternitatem, aut secundum spirationem activam, ac tandem secundum nihil sui, non posset cum veritate dici Patrem æternum esse terminum illius relationis, neque Spiritum sanctum referri ad Patrem æternum, ut autem Spiritus sanctus referatur ad Patrem, & ad Filium, necesse est ut Pater, & Filius terminent talem relationem secundum aliquod sui, quia si seculum relationem secundum aliquod sui, quia si secundum nihil sui terminant: ergo non terminant. Cur enim relatio similitudinis equi ad equum non terminatur ad Caietanum? certe non ob aliam rationem, nisi quia Caietanus secundum nihil sui terminat illam; hæc est brutalitas in Caietano, ut terminat illam; hæc est brutalitas in Caietano, ut in altero equo, ratione cuius possit terminare relationem identitatis specificæ equi: ergo similiter Deus minime erit terminus relationis creaturæ, siquidem non terminat illam secundum aliquod sui, cum potius creatura distincta, & alia realiter à Deo terminet illam.

Quis enim etiam attens poterit dicere, hominē 178 nem terminare relationem spirationis divini, aut nem terminare relationem spirationis divini, aut nem terminare relationem spirationis divini, ex eo quod Spiritus sanctus terminet primam relationem, & Verbum divinum distinctum realiter à creatura terminet relationem paternitatis naturalis increate: certe nulla est alia ratio, nisi quia Verbum divinum non est entitas mea, sed potius quid distinctum omnino à me; sed relatio, quæ est in creatura distinguitur realiter à Deo, & minime est Deus, neque

Quaest. IV. Vtrum relatio terminetur, &c. 775

neque talis relatio est in Deo, nec pertinet ad Deum, tanquam id quod existit in ipso, ut possit terminare talem relationem: ergo ex eo quod relatio creaturae terminetur ad seipsam, aut ad aliam relationem etiam existentem in creatura non potest dici terminari ad Deum, quia Deus non est creatura, quae terminatur, sed potius quid omnino distinctum a creatura terminante, ac proinde Deus secundum nihil sui terminat talem relationem, ac proinde nullo modo terminabit illam: ergo falsa est solutio Caietani, quod evidenter sic convincitur.

179 Quia nullo modo potest dici, cognitionem reflexam per quam intellectus se cognoscit esse cognitionem Dei, vel cognitionem intellectus ad Deum aut scientiam ad ipsum Deum, ex eo quod scientia reflexe se cognoscat, nec potest villo modo asseri, referri scientiam per cognitionem reflexam ad Deum, tanquam per relationem transcendentalem, & ratio evidens est, quia talis cognitio reflexa non respicit Deum, quia respicit scientiam, quae non est Deus, sed etiam relatio creaturae non respicit Deum, sed vel seipsam, vel aliam relationem existentem in ipsa creatura: ergo talis relatio non est creaturae ad Deum, patet minor, quia nihil aliud respicit relatio nisi id, quod est terminus formalis illius, & ideo asserunt adversarii, patet terminum respicere formaliter filiationem, & non scientiam, aut arborem, quia sola filiatione est terminus formalis paternitatis, & non arbor aut patres, sed relatio creaturae non habet pro termino formali Deum, sed relationem creatam, quae minime est Deus, nec in Deo existit, & sic asserunt ipsi, terminari ipsam relationem creaturae ad relationem existentem in creatura ipsa: ergo talis relatio non respicit ut quod Deum, nec refertur ut quo, aut tendit ad ipsum: ergo non est respectus, nec relatio, aut tendentia ad ipsum, ut ex ipsis terminis liquido, & evidenter patet; quia id est respectus, tendentia, & relatio quod respicit, tendit, & refertur ut quo, & illa est relatio ad aliquem, quae tendit ad illum ut quo, sicut illa est productio hominis, & non equi, quae producit ut quo hominem, & non equum sed illa relatio, licet respiciat ut quo, non respicit esse Dei, sed relationem creatam: ergo non est relatio ad Deum, sed ad relationem creatam: ergo Deus nullo modo est terminus talis relationis.

180 Dices, Deum esse terminum per denominationem quandam extrinsecam, atque adeo per aliquid existens in alio intrinsece, & extrinsece denominans ipsum Deum, quod est relatio existens in ipsa creatura.

181 Sed contra, quia omnis forma denominans extrinsece aliquid subiectum debet terminari ad illud, saltem extrinsece; sed nulla relatio existens in scientia terminatur ad scibile, neque existens in creatura terminatur ad creatorem saltem extrinsece: ergo non denominat illud extrinsece; (loquitur enim de forma relativa, sive transcendentaliter sive predicamentaliter, extrinsece dominante) maior est certissima; nam ideo cognitio denominat extrinsece cognitum obiectum, quia saltem extrinsece terminatur ad illud, & respicit ipsum, & actio denominat agens extrinsece, quia actio extrinsece transcendentaliter terminatur ad agens, & relatio paternitatis creatae extrinsece denominat in vestra sententia, & in omnium proprium terminum in esse actualiter terminantis, quia actualiter extrinsece termina-

tur ad illum, alias non esset ratio certa ad discernendum, cur haec forma relativa denominat extrinsece hoc potius subiectum quam illud; unde si non terminatur ad illud extrinsece nulla erit ratio cur extrinsece denominet illud; sicut maxima est ratio ut denominet extrinsece subiectum ad quod extrinsece terminatur, & refertur, synonyma enim sunt referre, & terminari extrinsece ad aliquem: minor est certissima in sententia Caietani, quia si aliqua relatio creaturae extrinsece terminaretur, & referreretur ad esse increatum Dei, referreretur ad esse absolutum, & non ad relativum, siquidem esse increatum Dei est absolutum, & non relativum per vos; unde iam relatio non mutua non terminaretur, nec referreretur ad relativum; sed ad absolutum, & ideo chimerizavit dicendo, talem relationem non mutua non terminari ad esse increatum Dei, sed ad esse creatum relationis existentis in creatura.

Evidenter hoc totum convincitur, quia omnis forma quae denominat subiectum, debet aliquomodo pertinere ad ipsum, & secundum aliquod praedicatum proprium ei convenire, sive extrinsece, sive intrinsece, alias si nullo modo talis forma pertinet ad illud subiectum, nec villo modo illi correspondet secundum aliquid sui nullo modo potest denominare illud, nec causare in illo effectum formalem denominationis, ut videre est in anima rationali, quae nullo modo denominat parietem, quia nullo modo pertinet ad parietem, aut convenit illi, aut extrinsece, aut intrinsece, & cognitio solius Leonis nullo modo denominat extrinsece Angelum, quia nullo modo extrinsece pertinet ad Angelum per terminationem, & tendentiam, quod per omnes formas discurrunt liquidius, & evidenter patebit, quam lux meridiana oculis: sed relatio illa ut a te ponitur, nullo modo pertinet ad Deum, neque extrinsece, neque intrinsece: ergo nullo modo denominat Deum extrinsece, &c. Minor haec sic demonstratur, quia in relatione solius duobus reperitur, id est formalitas, In, & formalitas, ad, sed formalitas in, in relatione solum correspondet subiecto, in quo talis relatio intrinsece est, & inheret ut de se patet in omni relatione: unde paternitas pertinet solum ad generantem per formalitatem, In, quia solum in generante intrinsece est, & inheret paternitas; sed relatio creata, quae terminat relationem creaturae nullo modo intrinsece existit in Deo, quia quidquid in Deo est, Deus est, & vos ipsi dicitis in Deo non dari relationem: ergo secundum esse, In, nullo modo pertinet relatio creata ad Deum, ac proinde secundum esse, In, nullo modo potest denominare Deum in esse actu terminantis.

Formalitas ad, relationis solum convenit relationi in ordine ad aliquod subiectum, ad quod tendit, & ad quod terminatur talis relatio, & quod est terminus tendentiae, & respectus relationis, ut ex ipsis terminis patet, sed relatio creaturae non terminatur ad Deum, quia esse Dei est absolutum, & non relatio; sed terminatur, & respicit, ac refertur ad relationem existentem in creatura: ergo relatio secundum esse, Ad, nullo modo pertinet ad Deum extrinsece: ergo nihil est in relatione, quod possit denominare villo modo Deum, ac proinde Deus nullo modo dicitur terminare relationem, ex eo quod relatio quae minime est Deus, ac proinde non est in Deo: sed

D d d d 3 extra

extra Deum, & quæ minime pertinet ad Deum terminet relationem, quæ est in creatura.

184 Efficacius vrgetur, quia relatio quæ terminat aliam relationem, extrinsece denominatur à relatione tendente ad ipsam; vnde actu terminare in relatione, quæ terminus est; est extrinseca denominatio, & concretum resultans ex illa est extrinsece denominatum; sed vna extrinseca denominatio physica, & realis non potest denominare aliud à parte rei tale, aliàs posset dari processus in infinitum; nam illud aliud posset denominare aliud, & illud aliud, & sic in infinitum, quia non est maior ratio vnius quam alterius, & exemplis manifestis demonstratur; nam licet visio denominet obiectum sive proximum, sive remotum, sive mediatum, sive immediatum in esse visi extrinsece, nihilominus ipsum obiectum visum, & quod extrinsece denominatur à visione, non denominat aliud extrinsece visum, quia alias esset visum ab obiecto quod non videt, cum non possit denominari à potentia vidente, siquidem solum videt obiectum, quod ipsa denominat in esse visi, vnde esset visum, & non visum illud alterum denominatum quod est maximum inconueniens: ergo pro certissimo habendum est, nullum denominatum extrinsece per physicam, & realem denominationem posse denominare aliud, etiam extrinsece tale; sed relatio existens extra Deum in creatura extrinsece denominatur in esse actu terminantis à relatione, quæ refertur extrinsece ad illam: ergo illa iterum non potest denominare Deum extrinsece terminantem: ergo Deus ratione relationis existentis in creatura, & terminantis aliam existentem in creatura, non potest extrinsece denominari actu terminans relationem creaturæ.

185 Dices, Deum non esse terminum formalem, & immediatum talis relationis, sed materialem, & mediatum.

186 Sed contra manifeste, quia ille est terminus materialis, & medius relationis oppositæ, quod est fundamentum relationis terminantis illam, formaliter, & immediate; ideo enim dicitis, genitum esse terminum materialem, & mediatum respectu paternitatis, quia est fundamentum, & subiectum relationis filiationis, quæ terminat immediate, & formaliter paternitatem, & idem est de cæteris, vt discurrunt per illas liquefieri; sed Deus non est subiectum, & fundamentum, in quo existit relatio prædicamentalis quæ terminat relationem creaturæ; (Deus enim nullam relationem prædicamentalem fundat in se, vt ex terminis patet suppositis in quaestione contra Caietanum) est autem fundamentum talis relationis terminantis aliam, ipsa substantia creaturæ, in qua fundatur immediate, & proxime, vtraque relatio referens, & terminans: ergo nullo modo erit Deus terminus materialis, medius, & remotus relationis creaturæ, sed potius talis erit ipsa substantia creaturæ, ac proinde talis relatio non erit creaturæ ad Deum vlllo modo, nec immediate, nec mediate, nec formaliter, nec materialiter, sed potius creaturæ ad seipsam; vnde erit, & non erit ad Deum, quod summum absurdum, & impossibile iudicat evidentissimum illud metaphysicæ axiomata impossibile est idem simul esse, & non esse.

187 Præterea per id debet terminare Deus relationem creaturæ, per quod causat Deus creaturam, quia talis relatio creaturæ est relatio effectus ad causam; sed Deus non creauit, produxit, causauit,

aut effecit creaturam puram relationem existentem in creatura, sed per omnipotentiam absolutam suam: ergo non per relationem existentem in creatura, sed per absolutam omnipotentiam terminat relationem creaturæ: ergo terminus illius non est relatio, sed absolutum.

SVBSECTIO II.

Alia argumenta contra Caietanum ponuntur.

Secundo sic argumentor contra Caietanum, 188 qui asserit, scibile referri realiter ad scientiam per relationem existentem in scientia, ac proinde per ipsam terminare relationem scientiæ; tunc sic, eadem numero forma non potest dare effectum formalem oppositis subiectis; sed fundamentum, & terminus sunt opposita subiecta: ergo eadem forma relationis non poterit referre fundamentum, & terminum; sed scientia est fundamentum, & scibile terminus: ergo eadem relatio existens in scientia non potest referre scientiam, & scibile quæ sunt opposita inter se.

Vrgetur, vna forma non potest dare alteri sibi 189 oppositæ effectum formalem primum, quem in se continet expresse, & formaliter; v. g. albedo non potest denominare nigredinem albam, nec constituere illam in esse albe formaliter, neque calor potest constituere frigiditatem calidam, & lux tenebras lucidas, hoc enim solum communicat proprio subiecto, in quo est, licet opposito possit communicare alteram denominationem similem, aut dissimilem illi, vt visio non potest communicare obiecto, in quo non est, denominationem primariam quam habet, & continet vt quo, videntis nimirum, licet illi communicet denominationem visitæ; itaque certissimum est, & in hoc sensu loquor formam non posse communicare alteri opposito denominationem primariam, & formalem quam communicat proprio subiecto, in quo est; sed relatio quæ est in scientia opponitur scibili tanquam termino: ergo non potest illi tribuere denominationem, quam præbet scientiæ, in qua est: sed hæc denominatio est relati respectantis, & tendentis per illam: ergo non potest præbere hanc denominationem scibiliter: ergo scibile non refertur per relationem, quæ est in scientia, nec respicit, & tendit per illam, licet denominetur à tali relatione extrinsece in esse terminantis: ergo falsum est dicere, scibile terminare per relationem scientiæ formaliter ipsam relationem scientiæ, quia non solum per illam refertur scientia ad scibile, sed etiam scibile ad scientiam.

Tertio principaliter sic argumentor, quia tota 190 relatio tertij generis est mensurabilis ad mensuram, itavt ratio essentialis fundandi, & quæ nullo modo potest suppleri in hoc genere relationis est mensuratio, specificatio, & dependentia, quam habet mensurabile à mensura, itavt si non detur illa in aliquo subiecto, nullo modo possit dari in illo subiecto relatio tertij generis; sicut relatio secundi generis effectus à causa petit necessario dependentiam illius à causa pro ratione fundandi; sed in mensura respectu mensurabilis nulla datur dependentia, mensuratio, & specificatio respectu mensurabilis; quia licet mensurabile dependeat à mensura, mensuretur ab illa, & specificetur ab ipsa, nihilominus certissimum est, mensuram non specificari à mensurabili, nec dependere, aut posse mensurari.

Quaest IV. Vtrum relatio terminetur, &c. 777

mensurari ab illo, ac proinde nullo modo est mutua dependentia inter mensurabile, & mensuram, ut exemplis clarissimis patet; scientia enim, & potentia quatenus mensurabiles sunt, specificantur, dependent, & mensurantur ab obiectis, quia dicunt ordinem transcendentalem ad illa; obiecta autem nullo modo specificantur à scientia, quia omnino absolvuntur à tali ordine transcendentali; aliàs si dependerent obiecta à scientijs, & potentijs, idem esset prius, & posterius respectu eiusdem, imò obiecta de primo ad ultimum dependerent à se ipsis, quia quod est causa causæ, est causa causati: sed obiecta sunt causæ specificativæ respectu scientiarum, & potentialium; atqui per vos scientiæ, & potentia sunt etiam causæ ipsorum obiectorum: ergo de primo ad ultimum ipsa obiecta sunt causæ sui, quod est impossibile omnino, unde pro certissimo habendum est, licet scientiæ, & potentia specificentur, dependant, & mensurentur ab obiectis, obiecta autem minime dependere, nec specificari à scientijs, & potentijs.

¹⁹⁰ Ergo mensura nullam dicit relationem ad mensurabile, neque villo modo refertur ad mensurabile, aut respicit illud, sive per relationem in se existentem, sive per relationem, quæ existit in ipso mensurabili: consequentia patet manifeste, quia id quod est incapax rationis fundandi relationem, est etiam incapax relationis, quæ essentialiter petit talem rationem fundandi, quia ratio fundandi est requisitum essentialiale, omnino necessarium ad relationem, sine qua nullo modo potest resultare illa, ideo enim Angelus non est capax filiationis naturalis ad hominem, quia est incapax generationis passivæ respectu eiusdem, & arbor est incapax paternitatis ad hominem, quia impossibile est, quod arbor generet hominem propria generatione, quia talis generatio activa, & passiva sunt rationes fundandi relationes paternitatis, & filiationis; sed mensura est incapax, ut dependeat, specificetur, & mensuretur à mensurabili, sive per eandem dependentiam, & specificationem, per quam ipsum mensurabile dependet, & specificatur à mensura, sive per diversam: ergo mensura incapax est, ut referatur, & respiciatur mensurabile, sive per eandem relationem, per quam mensurabile refertur ad mensuram, sive per distinctam: ergo mensura non terminat relationem scientiæ per relationem, siquidem nullam habet neque per ullam refertur ad scientiam: ergo terminat relationem scientiæ per absolutum.

¹⁹¹ Deinde videtur P. Suarez, nam, & si demus, scibile refertur realiter ad scientiam per relationem in ipsa scientia existentem, nihilominus verum est quod Aristoteles dixit, vnum ex his extremis non refertur ad aliud, nisi quia aliud refertur ad ipsum; ergo prius secundum rationem necesse est, intelligere relationem scientiæ terminari ad scibile, quam vicissim scibile refertur ad scientiam, cum illud prius sit veluti causa, seu fundamentum huius posterioris: ergo ratio terminandi ex parte scibilis non potest esse illa relatio, qua refertur ad scientiam. Præterea licet terminare actu, ut supra dicebamus, sit denominatio extrinseca, tamen aptitudo terminandi relationem prædicamentalem, non potest esse denominatio extrinseca ab opposito relativo, quia ratio terminandi supponitur in re ante omnem denominationem ab alio extrinseco, nam in ipsa

met denominatione extrinseca includitur actualis terminatio: ergo aptitudo supponitur ad talem denominationem, maxime quando terminus esse debet res realis, & realiter existens; quo circa intelligi nullo modo potest, quod vnum extremum constituatur proxime aptum ad terminandam relationem alterius per ipsammet relationem realem, quæ est in altero extremo, cum omnis relatio prædicamentalis confurgat, præsuppositis fundamento, & termino, non quidem actu terminante: sed apto ad terminandum, nam ut actu terminans non supponitur, sed constituitur ex alterius habitudine ad ipsum.

SUBSECTIO III.

Solutiones Fonseca præcluduntur.

Responder P. Fonseca dicendo, quod quamvis in termino, v. g. in scientia, vel creatore non respondeat nisi relatio rationis, nihilominus relationem scientiæ, aut creaturæ non terminari formaliter, nisi ad suum correlativum ut sic, ac proinde relationem rationis esse rationem terminandi realem.

¹⁹² Sed contra, quia sequeretur quod illa relatio creaturæ, quæ realis est, dependeret à fictione intellectus in suo esse, imò non posset habere esse, nisi dependeret à fictione rationis, quia relatio non potest habere esse, nisi dependeret à termino, sed terminus cum sit ens rationis, non potest habere esse, nisi dependeret à fictione rationis: ergo de primo ad ultimum relatio illa non potest habere esse, nisi dependeret, ut dixi, à fictione rationis: ergo fictio est causa illius relationis creaturæ secundum illud evidens axioma, quod est causa causæ, est causa causati: atqui fictio rationis est causa termini, & terminus est causa relationis: ergo fictio rationis est causa relationis rationis, ex quo evidenter sequitur relationem creaturæ non esse realem: sed rationis, unde erit rationis & non rationis; erit ens rationis, quia habet esse, sicut quodcumque ens rationis, scilicet essentialiter dependens à fictione rationis: sed hæc relatio, ut probavimus, est ita dependens: ergo est rationis, & non ens rationis, quia ab adversarijs dicitur relatio realis: deinde erit realis, ut ipsi supponunt, & non realis, quia ut probavimus est ens rationis, & ens rationis minime est reale.

Vergetur, ens reale est ante omnem fictionem, & operationem intellectus, & ens rationis est post fictionem illius; sed relatio creaturæ est post ens rationis, & post fictionem rationis: ergo relatio creaturæ non est realis, sed rationis; minor hæc sic probatur, quia posito fundamento, & termino, resultat relatio, ita ut positio fundamenti, & termini sint quasi causæ relationis; unde tam fundamentum, quam terminus sunt priora relatione ex ipsorum positione resultante, & illa est posterior naturali termino, & fundamento: sed terminus illius relationis per vos est relatio rationis, ac proinde fictio intellectus: ergo talis relatio est posterior ente rationis, & fictione illius: ergo est ens rationis; sed non est, nisi relatio realis: ergo non est posterior ente rationis necessario: ergo terminus illius non est ens rationis, nec fictio intellectus, sed realis.

Secundo

194 Secundo principaliter sic probatur, quia omnia constitutiva essentialia entis realis, debent esse realia; sed terminus est constitutivum essentialis extrinsecum relationis creaturæ: ergo terminus illius debet esse realis, & non rationis. Maior est evidens, quia eo modo est effectus, & principium, sicut est causa, & principium illius, & ideo ens rationis non potest esse causa efficiens, nec materialis, nec formalis entis realis; sed terminus est vera, & propria causa specificativa relationis: ergo ens rationis non potest esse terminus relationis realis creaturæ; ratio autem à priori est, quia omnis causa eo modo quo fuerit causa, tribuit esse effectui, unde si effectus est realis, propria illius causa debet tribuere illi esse reale, sive causa sit intrinseca, sive extrinseca; omnis enim causa quomodocunque sit, causat effectum: sed causare effectum, est dare esse effectui: ergo omnis causa sive sit extrinseca, sive intrinseca dat esse effectui; sed ens rationis nullo modo potest dare esse reale effectui reali: ergo ens rationis nullo modo potest esse causa entis realis, neque extrinseca, neque intrinseca. Minor illa sic probatur, quia omne specificativum essentialis alicuius est constitutivum essentialis extrinsecum specificati; sed terminus formalis relationis est specificativus essentialis illius: ergo est constitutivum essentialis eiusdem.

Vergetur principaliter, quia omnis relatio opponitur realiter suo termino: sed relatio creaturæ non opponitur realiter enti rationis: ergo relatio creaturæ non habet pro termino formali ens rationis. Maior est certa, quia quatuor sunt genera oppositionum realium, in quas est oppositio relationis cum suo termino: ergo relatio opponitur &c. Ideo enim inter paternitatem divinam, & filiationem datur oppositio realis, quia paternitas terminatur ad filiationem realiter; minor est clara, quia oppositio dependet essentialiter, & necessario ab utroque extremo, ita ut si utrumque extremum non sit reale, non possit oppositio esse realis; reale enim comparatum cum ente rationis est bonum, & ens rationis comparatum cum ente reali est malum, id est imperfectum; sed bonum ex integra causa, malum autem ex quocunque defectu: ergo si utrumque extremum, quod est integra causa oppositionis non fuerit reale, oppositio inter illa non erit realis; contra vero, si quodcunque extremum fuerit ens rationis, tota oppositio erit rationis, ut patet ex axioma proposito: sed terminus per vos relationis est ens rationis: ergo oppositio inter illam relationem, & terminum non erit realis, ac proinde nec ipsa relatio erit realis in esse relationis, quia ipsa in esse relationis est oppositio ad terminum.

Confirmatur secundo inter albedinem realem Petri, & inter albedinem fictam per intellectum in chimæra nulla datur relatio realis similitudinis; unde falso assereret aliquis, si diceret, absolute, ac simpliciter, Petrum albū esse realiter similem chimære albæ; sed non est alia ratio, nisi quia albedo chimære, quæ deberet esse terminus relationis realis similitudinis Petri est ens rationis fictum, sicut ipsa chimæra: ergo non potest dari relatio realis ad ens rationis, tanquam terminum formalem.

195 Amplius vergetur, quia licet animal, & Petrus sint verè à parte rei realiter, nihilominus non potest dari relatio superioritatis in animali ad Petrum, quia inferioritas Petri, quæ deberet esse ter-

minus talis relationis est inferioritas rationis ficta per intellectum: nam si Petrus verè, & realiter esset inferior respectu animalis ut sic, animal verè, & realiter diceret relationem superioritatis ad Petrum: ergo pro certo habendū est (etiam si possit dari relatio transcendentalis realis ad ens rationis, ut relatio scientiæ ad obiectum, de quo maxime controversatur apud Doctores) nullo modo posse dari relationem actualem formalem prædicamentalem ad ens rationis, tanquam ad terminum formalem illius, quia terminus relationis prædicamentalis realis actu realiter existentis debet similiter actu realiter existere, quod nullo modo potest convenire enti rationis ficto per intellectum; sed relatio creaturæ est relatio realis, formalis, prædicamentalis: ergo nullo modo potest terminari formaliter ad relationem rationis fictam per intellectum.

Tertio probatur hæc veritas omnibus argumentis quibus supra in præcedentibus, & in præcedentibus metaphysicæ vti sumus ad demonstrandum, nullum ens reale posse terminari ad ens rationis.

Quarto principaliter sic argumentor, quia relatio realis non existit, nisi existentibus fundamento, & termino: sed relatio creaturæ existit, & revera terminatur ad Deum nulla existente in Deo relatione rationis, non solum quia relatio rationis nunquam verè existit, sed etiam quia eo modo, quo esse potest nimirum obiective in intellectu, non est, nec esse illam actu esse, id est considerari ut relatio creaturæ terminetur ad Creatorem, nam etiam si nullus intellectus talem relationem fingat, aut consideret, nihilominus relatio creaturæ verè terminabitur ad Deum.

Dices, in intellectu saltem divino necessario debere existere talem relationem sive ipse illam immediate efficiat, sive cognoscat, ut factibilem suo modo ab intellectu humano.

Sed contra, quia licet hoc verum sit, impertinens maxime est ad rem, de qua agimus, quia licet id sit necessarium ex infinita scientia Dei, tamen per se, ac formaliter id non postulat relatio creaturæ, quia non respicit Deum, ut speculantem relationem rationis (ut ita loquar) sed potius ut influentem esse in ipsam; unde si hoc habeat, sine dubio sufficeret ut talis relatio terminetur ad ipsam, relatio autem rationis ut scita ab intellectu divino, est impertinens.

SUBSECTIO IV.

Aliæ solutiones refutantur.

197 Respondent alij, hoc argumentum convincere de relatione rationis, ut actu existente suo modo, nihilominus tamen ipsam relationem rationis, quatenus est in proxima potentia talis termini esse rationem terminandi relationem realem alterius extremi.

Sed hoc etiam nullius momenti est, ut docet eximius noster Doctor, qui sic ait, interrogo enim, quid intelligant per relationem rationis in potentia proxima? aut enim intelligunt ipsam fundamentum reale, quod præbet occasionem intellectui, ut per modum relativi illud concipiat, quod non tam est verum fundamentum relationis, quam proxima causa, vel occasio inducens humanum intellectum ad talem modum concipiendi;

Quaest. IV. Vtrum relatio terminetur, &c. 779

piendi, & in hoc sensu relatio rationis in potentia proxima non est nisi res absoluta in tali termino existens, ut v. g. in Deo est potentia, qua actu influit in creaturam, & sic de alijs: igitur quod relatio creaturae terminetur ad relationem rationis, ut tantum est in fundamento proximo ex parte Dei, revera est terminari ad aliquid absolutum, quod est in Deo, & minime ad relativum.

Aut per relationem rationis in potentia intelligitur ipsa relatio rationis secundum suum esse essentiae, quale in ea esse, vel potius fingi potest, & hoc sensu improbabili mihi videtur illa responsio; quia illa relatio in tantum esse potest, & in ea fingi potest aliquid esse essentiae, in quantum intellectus, v. g. humanus potest concipere rem absolutam per modum relativam; sed hoc est impertinens, & extrinsecum ad naturam, & essentiam relationis realis creaturae; & ut ipsa terminetur ad suum terminum: ergo non potest esse illa ratio terminandi; quia Deus ut creator non ideo potest terminare relationem realem creaturae, quia potest à nobis concipi per modum correlativi: sed potius quia vere, & realiter influit esse in creaturam per omnipotentiam suam praecipue, quia in alijs terminis reallibus, & in relationibus mutuis non sufficit esse essentiae in ipso termino, ut relatio consurgat, nisi sit redactum ad existentiam, quia alias est potentiale quid, & nihil: ergo multo minus potuit sufficere esse essentiae, vel potentiale relationis rationis, ut sit ratio terminandi relationem realem.

Aliter respondet Fonseca, dicens posse relationem rationis actu convenire, v. g. creatori, etiam si actu non existat suo modo, hoc est obiective, atque hoc satis esse, ut ad illam possit terminari relatio realis, nam hoc ipso quod relatio realis est in creatura, relatio rationis creatoris actu convenit Deo, seu est actu in Deo quoad convenientiam.

Sed haec responsio ut bene docet P. Suarez non est probabilior ceteris, nam in primis id quod asserit, dicendo posse formam actu convenire, quando actu non existit, aut magnam continet equivocationem, aut est plane falsum; Nam actu convenire, si proprie sumatur, est actu inesse eo modo quo forma inesse potest, scilicet aut inhaerendo, aut denominando, aut referendo, vel alia simili ratione; quod autem hoc modo actu convenit, necesse est quod actu existat, eo modo quo existere potest.

Quod si actu convenire solum dicit veritatem propositionis per connexionem extremorum abstractientium ab existentia, illud revera non est actu convenire: sed potius in potentia, & eo modo, quo in illis propositionibus intelligi potest actualis veritas, quam non habent, nisi provt sunt actu in aliquo intellectu, ut supra diximus, & praeterea sumpto hoc modo actu convenire non potest vere dici relatio rationis actu convenire Deo, hoc ipso quod creatura existit, quia ut bene idem author argumentatur lib. 3. met. cap. 15. quaest. 5. sect. 4. talis relatio contingenter, & ab extrinseco convenit Deo etiam post effectum creaturae: at praedicata contingentia non conveniunt actu, nisi quando actu existunt: sed illud est proprium praedicatorum, quae necessario conveniunt subiectis.

Responsio vero, quam adhibet limitando sub-R. P. Ideph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

sumptam propositionem, & excipiendo has relationes rationis, primum videtur voluntaria, deinde contra rationem; nam seclusa actuali existentia unicuique praedicato proportionata, non potest dici praedicatum actu convenire subiecto, nisi vel quia est de eius essentia, vel certe quia ab illa manat, ut per se necessariam connexionem cum illa habeat; ergo quotiescunque praedicatum non est huiusmodi, sed mere contingens, & ab extrinseca causa proveniens, sive sit praedicatum reale, sive rationis, in nullo vero sensu potest dici actu convenire quando actu non existit.

Confirmatur: nam hoc ipsum, scilicet actu convenire requirit saltem veritatem propositionis; sed haec propositiones sunt falsae, Deus habet relationem, vel actu refertur ad creaturam, quando illa relatio nullo modo actu existit: imo iuxta principia Dialectica tales propositiones non possunt vere abstrahi à tempore cum simpliciter contingentes sint.

Addo denique, etiam si demus totum id, quod in illa responsione sumitur, non satisfacere, quia ille modus actu conveniendi non sufficit ad terminum relationis realis, alias Petrus actu existens posset habere relationem realem identitatis specificae ad Paulum potentia tantum existentem, quia actu convenit Paulo quod sit homo, etiam si non existat, quia ab intrinseco est homo: ergo etiam actu convenit illi relatio realis identitatis specificae cum Petro, etiam si illa relatio actu non existat: ergo è converso, ut relatio realis existat in Petro, satis erit quod alia similis, & fundamentum eius actu conveniat Paulo, licet non existat.

Ex quibus omnibus evidenter colligitur, relationem illam, quae non habet pro terminum rem habentem relationem praedicamentalem, ut terminet ipsam non terminari ad respectivum: sed ad absolutum, quia relatio rationis non sufficit ad talem terminationem.

SECTIO ULTIMA.

Argumenta adversaria solvuntur.

AD primum argumentum concedo antea-198 dens, & distingo consequens; includit essentialiter in actu secundo mutuum oppositionem, ergo consequentiam; includit essentialiter, id est relationi mutuae debetur ex sua essentia actualis relatio, concedo consequentiam, in hoc sensu, ut quotiescunque dentur duae relationes, debeat resultare inter illas oppositio actualis, & formalis ex natura rei distincta ab ipsis, licet Deus posset adhuc stantibus illis facere, ut non pullularet oppositio inter illas, aut postquam resultavit talis relatio oppositionis, destruere ipsam, quia non identificatur cum ipsis, ut supra diximus, itaque debitum est relationi habenti aliam oppositam, ut v. g. paternitati habenti sibi correspondentem filiationem habere relationem oppositionis, per quam referatur talis relatio paternitatis ad filiationem; si autem tali paternitati non correspondeat alia relatio sibi immediate opposita, non resultabit talis oppositio formalis; quia deficit terminus illius, sine quo nullo modo potest dari relatio oppositionis.

Ex hoc autem, quod paternitas dicat opposi-

E e e e e tionem